د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف عمومي ریاست

هنر

A R T

اووم ټولګی

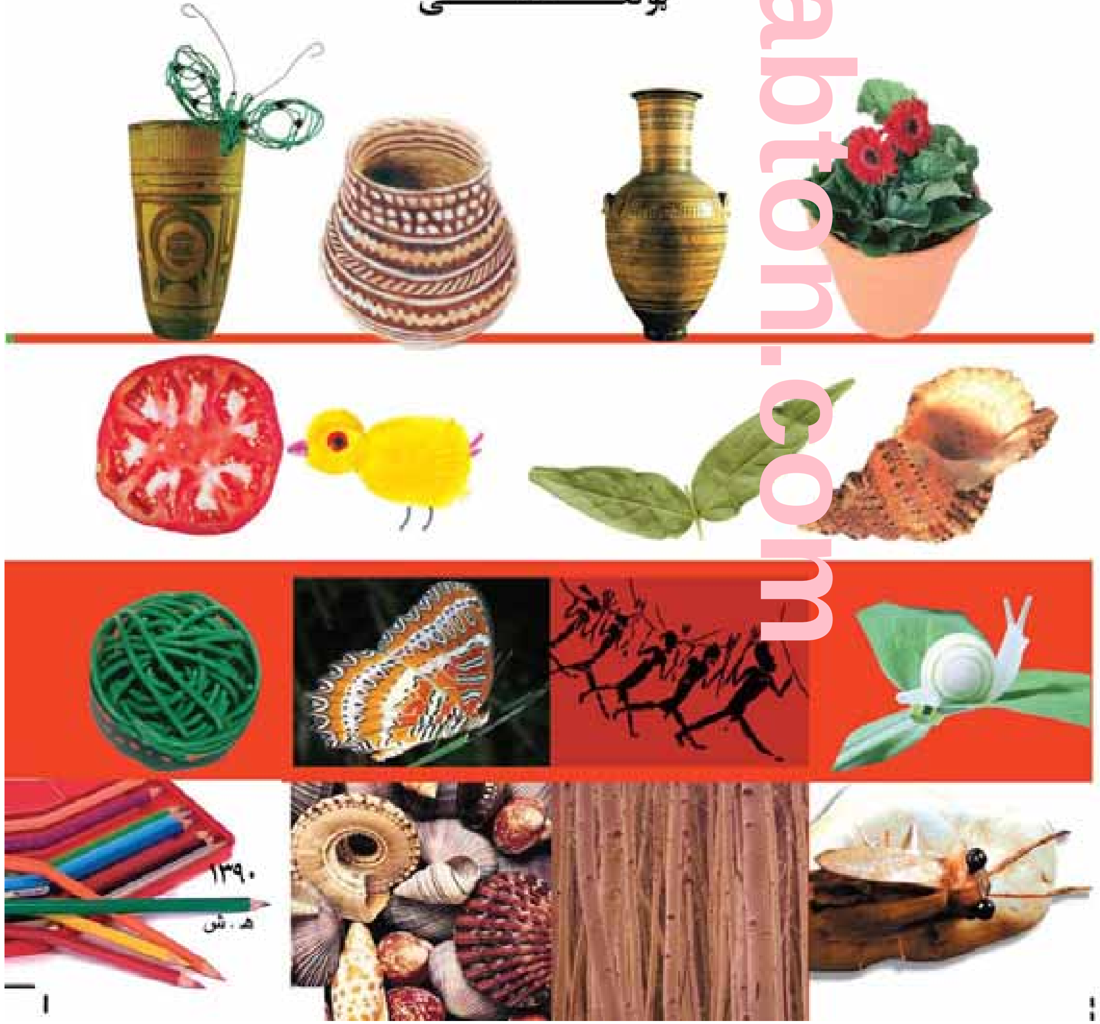

Ketabton.com

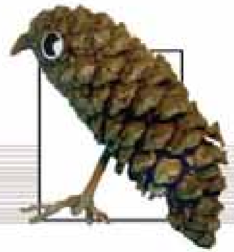

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري،
په بازار کې یې اخیستل او خرڅول په کلکه منع دي.
له سرغړوونکو سره قانوني چلند کیږي.

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

هنر
اووم ټولګی

د چاپ کال ۱۳۹۰ هـ. ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مؤلفان:

سیدانور میچنخیل د هنرونو د دیپارتمنت علمي غړی

محمد غالب الله یار د هنرونو د دیپارتمنت امر

علمي او مسلکي ادیتور

سید انومیچنخیل

د ژبې او ادبیاتو ادیتوران

محمد قاسم هیله من د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د پروژې غړی.

مولف محمد سهراب دیدار

د ایډیټ مسلکي کمیټه

پوهنمل عبدالحی فرحمند د هنرونو د پوهنځي استاد

د پوهنې وزارت:

غلام محمد راهي د هنر د مضمون ښوونکی

عاطفه شبنم عارفي د هنر ښوونکې

دیني، سیاسي او فرهنګي کمیټه:

- مولوي عبدالصبور عربي
- دکتور محمد یوسف نیازی
- حبیب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې

د څارنې کمیټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین

ـ دکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول

ـ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

طرح او ډیزاین

رحمت الله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤولیت په ریښتوني توګه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړېوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو، تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

لړلیک

	سرلیک	مخ
۱	کرښه او یا خطونه	۱
۲	په خطونو انځور ګري	۳
۳	په افغانستان کې له اسلام نه مخکې د هنر تاریخ	۵
٤	له هنري وسیلو سره اشنایي	۹
۵	شکل ، سطح او حجم	۱۳
٦	په ګوتو ټاپه کول	۱۵
۷	شکل (سطح او حجم)	۱۷
۸	د ډبرو ددورې هنر	۱۹
۹	د سیمي کُرې جوړول	۲۱
۱۰	له میوې څخه د ډک لوښي انځورول	۲۳
۱۱	د بین النهرین، ایران او لرغوني مصر هنرونه	۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲	له رس ختې څخه د حجمونو جوړول	۲۷
۱۳	د خپلې خوښې د فصل انځورول	۲۹
۱٤	له رس ختې څخه د ګوتو د فشار په طریقه د حجم جوړول	۳۱
۱٥	د هند، لرغوني چین او جاپان هنرونه	۳۳
۱٦	جوړښت یا بافت	۳٥
۱۷	د ختینوحجمونو رنګه کول	۳۷
۱۸	د لرغوني یونان او لرغوني روم هنرونه	۳۹
۱۹	د بېلو بېلو سیمي حجمونو جوړول	٤۱
۲۰	د مسیحیت هنر	٤۳
۲۱	له طبیعي موادو څخه د لاسي کارونو جوړول	٤٥
۲۲	د افغاني هنرمندانو پېژندل	٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

کرښه او یا خط

خط څه شي ته وايي؟
په خپل چاپیریال کې کوم خطونه وینئ؟

د کاغذ په پاڼې یوه کرښه و کاږئ.هغې نښې ته چې د پنسل له نوکې څخه پر سپین کاغذ پاتې کیږي،ټکی یا نقطه ویل کیږي.د یوه کاغذ پر مخ د انسان د لاس حرکت خط جوړوي چې د ټکو یا نقطو مجموعه ده.که ددواړو لاسونو ورغوي سره و نښلوو، ددواړو لاسو تر منځ یو نوی خط لیدل کیږي. که لاسونه سره جلاکړو، هغه له منځه ځي.د ځمکې او اسمان تر منځ یو خط لیدل کیږي چې د ((افق))په نوم یادیږي.دا خط د سمندر په خواکې په ښه توګه د لیدلو وړ دی.هر څومره چې کښته او پورته ولاړ شو، د سمندر خط هم زمونږ سره ځي او راځي. له دې امله د افق خط د انساني دید دارتفاع

(۱ انځور)مستقیم خطونه)

له نظره تغیر کوي. د بېلو بېلو شیانو او موجوداتو په څنګ کې یو خط لیدل کیږي چې کولای شو د هغه په واسطه د هر شي شکل وښیو.کولای شو چې غر،الوتونکي،مڼه،کور،موټر،کښتۍ،الوتکه او داسې نور په بېلو بېلو

(۲تصویر)مات شوي خطونه

خطونو وښیو.
هغه خطونه چې موږ په خپله شاوخوا کې وینو مختلف ډولونه لري.کولی شو چې هغه په درو برخو وویشو.۱- مستقیم خط ۲- منحني خط
۳- منسکرخط (مات شوی خط) ۱- ۲- ۳- شکلونو ته وګورئ

(۳ شکل)منحني خط

تمرین:
۱-په طبیعت او خپل چاپیریال کې د مستقیمو خطو ډولونه پیدا کړئ.
۲-د منحني خطونو نمونې په طبیعت او خپل چاپیریال کې پیدا کړئ.
۳-بیل بیل منکسر خطونه په طبیعت او چاپیریال کې ولټوئ.
٤-د عمودي،افقي،مایل او مستقیمو خطونو نمونې په کومو ځایونو کې وینئ.
۵- ډول ډول خطونه چې مو پیدا کړل، بیا یې سره پرتله کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

په خطونو انځور کړي:
ایا د انځورولو لپاره په لومړي سر کې باید باید ځانګړې موضوع په پام کې ولرو؟

د خطونو په مرسته شکلي شکلونه انځورولای شو. یو ساده خط انتخاب کړئ او هغه د نورو خطو نو په مرسته داسې بشپړ کړئ چې ستاسې د خوښې انځور رسم کړي. ددې کار لپاره د خط شکل او دهغه حالت ته باید په ډېر غور او دقت پاملرنه وکړئ.

د خطونو په لیدلو د کوم شکل په فکر کې لویږئ؟ دنورو خطونو په زیاتولو سره یو شکل رسامي کړئ، تر څو هغه شی چې تاسې په خپل ذهن کې مجسم کړی دی، ووینئ.

ددې کار لپاره کولی شئ، خپل کاغذ بېلو بېلو خواوو ته تاو کړئ. کیدای شي چې له کومې بلې زاویې څخه یو مناسب شکل پیدا کړئ. وروسته هڅه وکړئ چې هغه د خپلې خوښې په شکل بدل کړئ.

د هغې د بشپړولو لپاره د موضوع جزئیات په لومړني خط ور زیات کړئ او خپله طرحه بشپړه کړئ. بیا هغه په خپله خوښه رنګه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

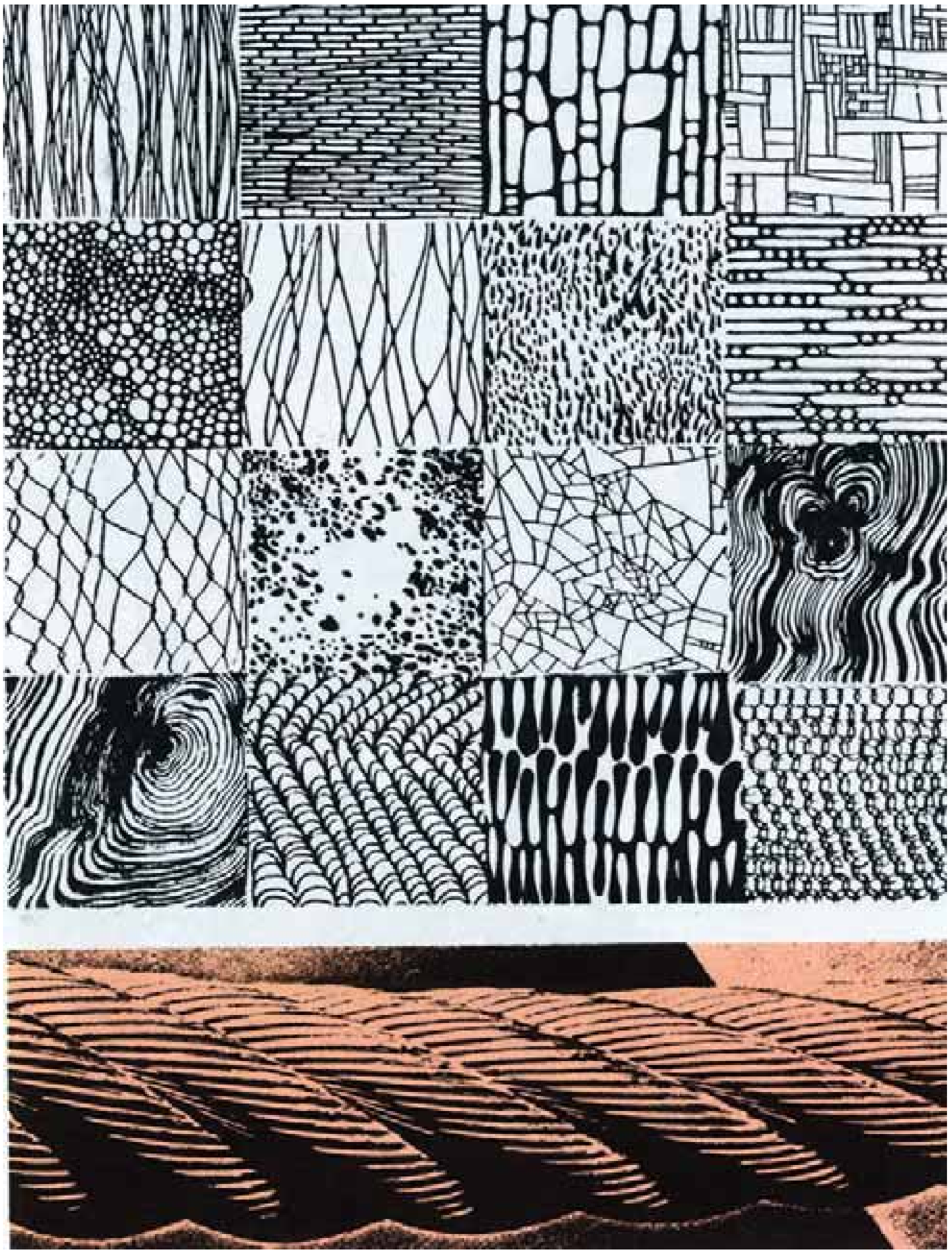

تمرين:

۱-په بېلو بېلو منحني خطونو د خپلې خوښې شکل رسامي کړئ.

۲-د مات شويو خطونو (منکسر) څخه په ګټه اخيستنه ډول ډول شکلونه انځور کړئ.

۳-د عمودي،افقي او مايل مستقيمو خطو څخه ابتکاري شکلونه جوړ کړئ.

٣

(۱ انځور) د عاج له جنس څخه د میزیوه وره پښه .

د افغانستان د هنر تاریخ
د افغانستان د لرغونو آثارو په هکله معلومات لرئ؟

د افغانستان ډیر پخواني انساني وسایل د ((ډبرو په لومړی))دورې پورې اړه لري چې د غزني د((ناور))په دښته کې کشف شوي دي.دا وسیلې د اوبستیدان او چقمق له ډبرو څخه جوړې شوي دي چې تاریخ یې له میلاد نه مخکې سلو زرو کالو ته رسیږي.

(۲ انځور) په بگرام کې دلاس ته راغلو اثارو اندازه (CM ۸۷۳

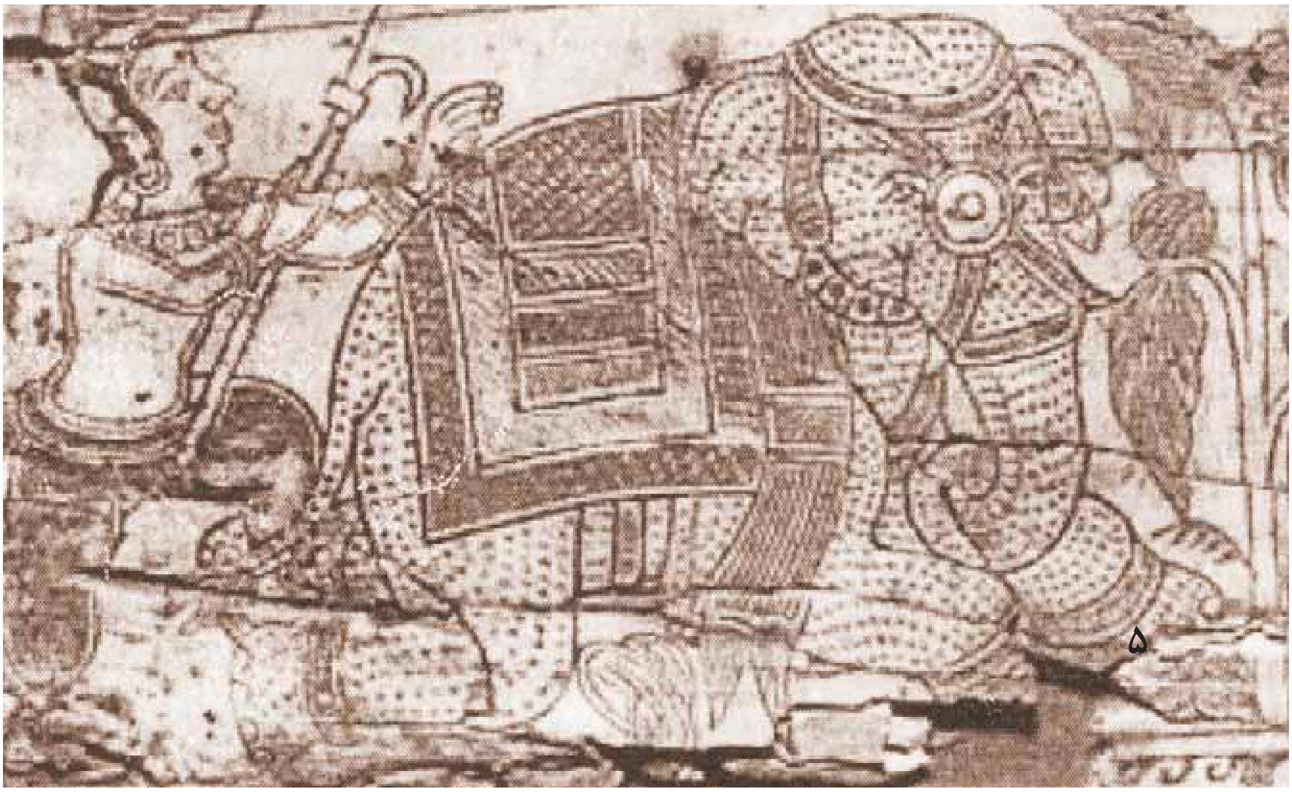

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیرونه، د ډبرو هستې او تېرې ډبرې یا په طبیعي شکل او یا د انسان په لاس جوړې شــوي او په کار وړل شوي دي. ددې وســیلو جوړول د ډیرو پخوانیو زمانو انساني مهارت شمیرل کیږي.

د ډبرو د منځنۍ دورې ټولنې په غارونو کې اوسیدې.

د انســانانو د ژوندانــه ارزښــتمن اثــار چــې د ســمنګانو د ((اق کپرک))او ((هــزار ســوم)) په غارونو کې پیدا شــوي دي، په زړه پــورې اثار دي چې د ډبرو په منځنۍ دورې پورې اړه لریدا په افغانســتان کې د لومړنیو انســانانو د ژوندانه ډیر په زړه پورې اثار دي. په دې غارونو کې د کار په وســیلو ســربیره د خطونو او نقاشــیو نمونې هم لیدل شــوي دي. ځینې پوهان په دې باور دي چې دا پیچلي او په یو بل پورې تړلي خطونه په افغانســتان کې د نقاشــۍ او رسم الحظ

(۳ انځور) د مرمرو په ډبرو کې کیندل شوی.

لومړنۍ نمونې دي چې په دې غارو کې کشف شوې دي.

ددې اثارو تاریخ له میلاد نه مخکې د شلو زرو نه تر پنځو سو زرو کالو پورې رســیږي. د بدخشــان د کور په دره کې ځینې کشف شوي اثار د ډبرو په نوې دورې پورې اړه لري. په دې دوره کې په صیقل شــویو ډبرو سربیره د مذهب علامې هم لیدل شوي دي. د مړو د ښخولو له طریقې څخه داسې معلومیږي چې ددې حوزې انسانان د عقیدو او معنوي مراسمو در لودونکي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انســانانو ذهني پراختيا، د باورونو ايجادول او عقيدې په حقيقت کې د ډېر پخواني هنري آثار، لکه: نقاشي،مجسمه جوړونه او بيلا بيل سفالي لوښې د((منديگک))په اثاروکې کتلای شو.منديگک يــوه لرغونــې ســيمه ده چــې د ((گنداهارا))((اوســني ننگرهار)) په شــمال لويديــځ کې پرته ده. ددې لرغونې ســيمې پــه اثاروکې ختيني مجسمې او سفالي لوښې چې په هندسي منظمو انځورونو ښــکلي کړای شــوي دي او د معمارۍ هنرکشف شوی دی چې تاريخ يې له ميلاد څخه مخکې درې زره کالونو ته رسيږي.

(٤ انځور)لاس بند د حيوان په انځور •بدخشان)

د فاريــاب ولايــت د ((داشــلي))په ســيمه کې د مهرونو او وزنونوکشــف کيدل د هنر د پراختيا ښــه ثبوت دي دا مهرونه په ډېر مهارت ســره جوړ شــوي دي.کورنيو مهرونو د اميرانو له مهرو ســره توپير در لود.ددې کشف شوو اثارو تاريخ له ميلاد نه مخکې يو زرو کلونو ته رسيږي.

(٥ انځور دجواهراتو صندوق دعاج کندن کاري

د بلخ په ((ای خانم))کې د ښيښو جوړولو او په هغې کې د نقشونو دانځورولو مهارتونه په افغانستان کې د هنر د پراختيا يو بل پړاو بلل کيږي.سربيره پردې په بلخ او ای خانم کې په زياته اندازه ښيښه يې گيلاســونه چې شاوخوا يې په ښــکلو او رنگه نقشونو او انځورونو ښــکلي شوي،کشف شوي دي. په همدې ســيمه کې يو ورزشي لوبغالی (ستديوم)چې په څلور ضلعي تيرو باندې فرش دی،کشف شــوی دی.هغه څه چې دای خانم دريځ له نورو ساحو څخه جلا کــوي دا دي چې د لومړي ځل لپاره د يونان او يونان- باختري هنر د مجســمو په جوړولوکې د ودانيو دکار وســيلې، د ښکلا سامان او الې ليدل کيږي چې د هغو تاريخ له ميلاد څخه وړاندې لومړۍ او دويمې پيړۍ ته رســيږي.((طلا تپه))د افغانستان يوه بله لرغوني سيمه ده.له طلا تپې څخه په ښکلو ښايسته ډيزاينونو جوړ شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یوویشـتو زرو څخه زیات طلایي اثار کشـف او تر لاسه شوي دي. دا هنري اثار ډېر زیات ارزښـت لري. د ونو پاڼې، د هوسـۍ مجسـمه، ډول ډول لاس بندونـه چې په لاجوردي غمیو ښـکلي شـوي دي، په دې لرغونـو اثارو کې شامل دي.

یـوه بله سـیمه چې د افغانسـتان د هنر پـه تاریخ کې ځانګړی ځـای او ډېر ارزښت لري، هغه د بامیانو سیمه ده، د بامیانو ولایت د افغانستان په مرکز کې پروت دی. د بودا لویو مجسمو چې په ټوله نړۍ کې سارى نه لري دې سیمې ته ښکلا ور بخښلې وه چې د ((صلصال)) او ((شمامه)) په نوم یادیږي. نوموړي اثـار ددریمې او څلورمې میلادي پیړیو شـهکارونه دي. د الوېې مجسـمې د ګنداهـارا او یونان- بودایـي ګډ هنري ترکیب دی. په نـړۍ کې د لومړي ځل لپـاره د بامیانو پـه مغارو کې د انځورولو په موخه لـه روغني رنګ څخه ګټه اخیستل شوې ده.

په بګرام کې د کشـف شـویو اثارو هنري ارزښتونه د افغانستان د هنر په تاریخ کې ټاکلی ځای لري.

د بودامناسـبه او دښـکلې ځېرې لرونکې مجسـمه په هډه کې جوړه شـوې ده. ددې دورې آثـار د ګنداهـارا د مکتـب په نوم یاد شـوي دي. دګنداهارا په مکتب کې معنویت له هند او مادیت له یونان څخه اخیسـتل شوي دی. ددې اثارو تاریخ څلورمې، پنځمې او شپږمې میلادي پیړیو ته رسیږي.

(٦ انځور) پربرونزوکې جوړه شوې کاسه د اوښکو د ځاځکو طرح

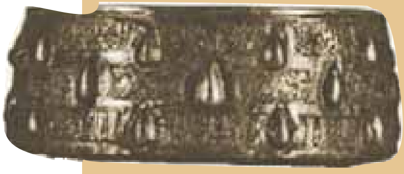

تمرین:

ایا ستاسـو په چاپیریال کې، لرغوني اثار پیدا شـوي دي؟ په دې اثارو کې کوم کوم شیان شامل وو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

له هنري وسیلو سره اشنايي

د نقاشۍ او لاسي کارونو د فعالیت د سرته رسولو لپاره کوموشیانوته اړتیالرئ؟ په کوموو سیلو کولای شئ نقاشي وکړئ؟
د لاسي کار د جوړولو لپاره له کومو شیانو څخه ګټه اخلئ؟

(۱ انځور) رنګه پنسلونه

خپلې خیالي او ذهني مفکورې د نقاشۍ، انځورګرۍ او لاسي کار په شکل سرته ورسوئ او هغه نورو ته وښیاست. د نقاشۍ او د لاسي کارونو د جوړولو لپاره له بېلو بېلو وسیلو څخه ګټه اخیستل کېږي. که د نظر وړ مواد نه وي، نو کېدای شي نورې وسیلې یې په ځای وکاروو. یا هغه ته ورته وسیلې جوړې کړو. مثلاً د نقاشۍ په آبي رنګونو معمولاً له مویک قلم څخه کار اخیستل کیږي. کولای شو په ګوته، سفنج او یا هغه مویک قلم چې په خپله مو جوړ کړی وي، په آبي رنګونو انځورګري یا نقاشي وکړو. تاسې فکر وکړئ چې د نورو کومو شیانو په واسطه کولای شو په ابي رنګونو نقاشي وکړو؟ هغه وسیلې چې د هنري کارونو لپاره کارول کیږي، په درو برخو ویشل کیږي:

۱- هغه وسیلې چې اثر یا نښه یې پاتې کیږي، لکه: پنسل، رنګه پنسل سکاره، سیايي، ابي رنګونه، روغني رنګونه او ... رنګه جوهر، ابي او روغني رنګونه معمولاً د مویک قلم په مرسته د نقاشۍ او رنګه کولو لپاره کارول کیږي.

(۲ انځور) ابي رنګ، مویک او د اوبو ګیلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲-هغه وسیلې چې نبنه پرې ایښودل کیږي، لکه: کاغذ،مقوا یا پنډ کاغذ،رخت یا تکه،خته،کودي،طبعي مواد(د ونو پاڼې، د الوتونکو بڼکې،لرګي،ډبره،...)مصنوعي مواد (نخ،سیم ...)چې د نقاشۍ او دلاسي کارونو د جوړولو په وخت کې کارول کیږي.

۳-کومکي وسیلې، لکه: د طراحۍ یا انځورګرۍ تخته، خط کش، پنسل تراش،پنسل پاک، د اوبو لوښی، د ترس کاغذ(لږ څه شفاف کاغذ)،بیاتي،سلېښت،شکاستیب،ورنس...چې د رسامۍ، نقاشۍ، رنګه کولو او لاسي کارونو په برخه کې یې کاروي. دا وسیلې کار اسانوي، خو نشتوالی یې د فعالیت د سرته رسولو مانع کیدای نشي.دهغووسیلو چې زمونږ په واک دي، لکه: (طبیعی مواد)ځینې وسیلې چې موږ ورته اړتیا لرو او په لاس کې یې نه لرو، نو باید هغه له محیطي طبیعي موادو څخه په ابتکاري ډول جوړې کړو.دا کار زموږ سره د کار په سرته رسولو کې مرسته کوي.یا په بل عبارت د ابتکاري وسایلو جوړول له هغه وسیلو څخه چې په واک کې مو نشته، خورا زیات ارزښت لري.که سلیښت مو نه درلود له سرښنا کې مادې څخه استفاده کولی شو؟نښه پریښودونکي وسیلې د نقاشۍ، رسامۍ او رنګه کولو لپاره کارول کیږي.ځینې وسیلې سیایي لرونکي وي، لکه: پنسل، سیایي او سکاره خو ځینې نور یې رنګه وي،لکه: رنګه پنسل، رنګه جوهر، ابي رنګونه، روغني رنګونه او طبیعي پوډري رنګونه. له پنسل او سکرو څخه استفاده کول اسان دي.کولای شو دکاغذ په مخ مستقیماً

(۲ انځور) ابي رنګ، مویک قلم او د اوبو لوښی

(۳ انځور) ابی رنګونو ځانګړی لوښی او د اوبو لوښی

(٤ انځور) کاغذ د رسامی په تخته په سکاشټیپ نښلول شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٥ انځور د رنګ کارولو مختلفې وسیلې.

پرې کار وکړو. ابي رنګونه او جوهري رنګونه له اوبو سره بایدګډ یا مخلوط شي تر څو د هغو ټینګوالی یا غلظت مناسب شي او په اسانتیا سره د کاغذ پر مخ ښکاره شي.روغني او پوډري رنګونه له خاصو تیلو سره مخلوطیږي تر څو مناسب ټینګوالی پیدا کړي چې پر یوې سطح باندې په ښه ډول وکارول شي. ترکیبي مواد له مویک قلم یا چاړې په واسطه پر سطح باندې استعمالیږي. که د روغني رنګ ټینګوالی مناسب وي،نو رنګ په مویک پورې نه نښلي او په ډېره اسانتیا له مویک څخه د سطحې په مخ بیلیږي.له ابي او جوهري رنګونو سره چې اوبه زیاتې شي، کم رنګه کیږي. همدارنګه له روغني او پوډري رنګونو سره چې تیل زیات ګډ شي، نری (رقیق)کیږي.د روښانه رنګونو د جوړولو لپاره همدا مواد له سپین رنګ سره مخلوطوي.په ابي او روغني رنګونو باندې د نقاشۍ لپاره باید د رنګ په ترکیب و پوهیږئ. وروسته د زیات تمرین له امله کولای شئ چې د رنګ مناسب ټینګوالی پیدا کړئ.تر څو وکولای شئ چې د مویک په واسطه هغوی د نقاشۍ او رنګه کولو لپاره وکاروئ.

کوم مواد پیژنئ چې د نقاشۍ یا رنګه کولو لپاره مناسب وي؟ ایا ستاسې د ژوندانه په چاپیریال کې طبیعي رنګه مواد پیدا کیږي؟د هغې نمونې پیدا کړئ او د نقاشۍ او رنګه کولو لپاره یې وکاروئ.مواد او نښه پرېښودونکي وسیلې په زیاته اندازه د رسامۍ،نقاشۍ او د لاسي کارونو لپاره کارول کیږي.نښه منونکي وسیلې، لکه: کاغذ،مقوا،یوه ټوټه لرګی،ډبله ټوټه،د کارتن مقوا،سفالي(خټین) کورني لوښي او پوزي چې د رسامۍ او نقاشۍ لپاره کارول کیږي.په دې شیانو انځورونه او نقاشي کیدلای شي که وغواړو چې په ابي رنګونو نقاشي وکړو، نو کاغذ مو بایدلږ څه ډبل او پیړ وي.که چیرته کاغذ نازک وي، نو د کار په وخت کې څیرې کیږي.که په کورنیو لوښو،پوزي او یا لرګي باندې کار کوو، باید له ټینګ یا غلیظ ابي رنګ څخه کار واخلو. د لاسي کارو د جوړولو لپاره،جوړه شوې خټه، بېل بېل طبیعي مواد، لکه: (د ونې پاڼې، ډبرې د الوتونکو ښکې،...)او هغه مصنوعي مواد چې په لاس

کېږي لرئ،لکه: (سيم ،نخ،باطله قطي،کاغذ،او باطله مقوا،...) د استفادې وړ دي.تاسې کولای شئ چې له هغې څخه په خپله خوښه لاسي کار جوړ کړئ.د کار د پيل لپاره خټه سمه کښېکاږئ او په سوکونو يې ووهئ. بيا پرې کار وکړئ، خو بايد و پوهېږئ چې خټه او خپل ختين لاسي کار بايد په پلاستکي کڅوړه کې تاو کړئ،تر څو هوا يې ونه وهي او ژر وچ نشي (ختين کارونه بايد ورو ورو وچ شي تر څو ونه چوي.له سيم نه د لاسي کارونو د جوړولو په وخت کې بايد غور و کړئ چې د سيم تېرې څوکې مو لاسونه ژوبل نه کړي.د هنري کارو د سرته رسولو لپاره نورو وسايلو ته هم اړتيا لرو، لکه: د ترس کاغذ يا سکاشتيپ چې د لاسي کار د بېلو بېلو برخو د يوځای کولو لپاره پکارېږي.يا ترس کاغذ چې د مختلفو ډيزاينونو د کاپي کولو لپاره کارول کيږي. له بياتي او د خيرې کولو له چاړې څخه د کاغذ او مقوا د زياتي بر خو پرې کولو لپاره استفاده کيږي،خو ددې وسيلو تېرې څوکې ته مو پام وي چې پرې خوږ نه شئ.د اوبو د لوښي اندازه بايد مناسبه او درنده وي چې د ابي رنگونو د استعمال لپاره په کارېږي،څکه چې په اسانی سره نه چپه کيږي.د نقاشۍ او لاسي کارونو،له تياريدو وروسته د رنگونو د ثابت پاتې کيدلو لپاره له وارنس څخه گټه واخلئ.وارنس د رسامۍ د مويک او يا د لو يې تهوتې سفنج په واسطه د سطحې په مخ و موښئ.کله چې وچ شي نو سليښوالی يې له منځه ځي.

تمرين:

۱-د نقاشۍ د سطح لپاره له کومو وسيلو څخه استفاده کوئ.دهغې په هکله په خپلو کې خبرې وکړئ.

۲-د ځان لپاره يو مويک قلم جوړ کړئ.د مويک قلم د جوړيدو لپاره د کارغه،کوترې،چرگ دبڼکو اويا د اس او يا هغه ته د ورته حيوان د ورږو او يا يې د لکۍ ويښتانو او يو ظريف او ښکلي لرگي ته اړتيا لرئ.د اس او يا د خره د ويښتانو يوه اندازه په تار کلکه و تړئ.وروسته بيا د چرگ،کوترې، او يا کارغه بڼکه چې منځ يې خالي وي، د ويښتانو غوټه شوې برخه د بڼکې په يوه طرف داسې ور دننه کړئ چې پکې ټينگه شي او په بل سر کې يې هغه ظريف لرگی ور دننه کړئ تر څو د مويک قلم مو جوړ شي.

۳-د ابي رنگونو بېل بېل رنگونه د مويک قلم په واسطه را واخلئ او د يوه ډبل کاغذ پر مخ يې کښېږدئ، تر هغه پورې تمرين وکړئ تر څو رنگونه د کاغذ پر مخ د نقاشۍ لپاره مناسب ټينگوالی پيدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

شکل، سطح او حجم

په خپل شاوخوا کې چې کوم شکلونه وینئ هغه سره مقایسه کړئ.

زموږ په شاو خوا کې ټول شکلونه په دوو ډولو ویشل کیږي.

سطح او حجم

زموږ په شاوخوا کې ځینې شکلونه یوازې طول او عرض لري چې هغې ته ((سطح)) وایي لکه د ونې یوه پاڼه او ځینې نور یې طول،عرض او ارتفاع لري چې هغې ته (حجم) وایي.

سطح په دوو ډولو ویشل کیږي:

هندسي سطحې(لومړي تصویر ته وګورئ)او غیر هندسي سطحې.(دویم تصویر ته وګورئ)په خپل شاوخوا کې کومې سطحې وینئ؟ کومې هندسي او کومې غیر هندسي دي؟

(۱ انځور) هندسي شکل (حجم)

(۲ انځور) غیر هندسي شکل (سطح)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳ انځور) بېل بېل ٦ هندسي مجمونه

په طبيعت کې ډېرې دايروي سطحې ليدل کېږي، لکه: د څوارلسم مياشت او دلمر پرست ګل منځ. د بشر په لاس جوړ شوو شيانو کې هم د سطحو ډولونه پيداکيږي، لکه:غاب او د تلويزيون مخ. په طبيعت کې غير هندسي سطحې په بېلو بېلو بڼو پيداکيږي.د بېلګې په ډول د ونو د پاڼو مختلفو ډولو ته او دېتنګ ورزو ته پام وکړئ.د حجمونو ډولونه هم په دوو ډلو ويشل کيږي.يو يې هندسي حجمونه او بل يې غير هندسي حجمونه.(۳ تصوير) او څلورم تصويرونو ته پام وکړئ.په خپل شاوخواکې کوم حجمونه وينئ؟ کوم يو يې هندسي او کوم يو يې غير هندسي دی؟

په طبيعت کې بېل بېل کروي حجمونه وجود لري،لکه: د لمر سترګه او دشمسي منظومې ستورې د انسان سر، ميوه او الوتونکې

(٤ انځور) هندسي شکل (حجم)

(٥ انځور) هندسی شکل (سطح)

د انسان په لاس په جوړ شوو حجمونو کې هم بېل بېل هندسي حجمونه پيدا کولای شو، لکه: د پنډسکو ډولونه، د قيطو بېل بېل ډولونه، ودانی او ....

تمرين:

۱-د هندسي او غير هندسي حجمونو دوې نمونې سره مقايسه کړئ.

۲-ايا د انسان په لاس جوړ شوي او د طبيعي حجمونو ترمنځ ورته والی وينئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

په ګوتو ټاپه کول

ایا کولای شئ چې له هر ساده نقش څخه د خپلې خوښې شکل جوړ کړئ؟

چاپ، د ډول ډول رنګه انځورونو د جوړولو لپاره یو چټک میتود دی چې د مهر او رنګ په واسطه سرته رسیږي.په لاسي چاپ کې له بېلو بېلو مهرونو څخه ډېر ساده او په چټکتیا کولای شو لوېي سطحې نقاشي، رنګیني او ښکلي کړو.د چاپ مهرونه بېل ډولونه لري او دخپل چاپېریال له شیانو څخه د مهر پر ځای ګټه واخلئ.دچاپ لارې چارې او طریقې یې هم ډېرې زیاتې دي. په دې درس کې لاسي چاپ له یوتیار مهر څخه په ګټه اخستنه چې هغه د ګوتو سرونه دي،سرته رسوو.له ګوتې نه د چاپ د اخیستلو لپاره خپله ګوته په ابي رنګ یاکوم بل رنګ کښیکاږئ او بیایې په بیره په یوه سپین کاغذ ولګوئ داکار څو واره په مختلفو رنګونو تکرار کړئ، تر څو ستاسې د کاغذ سطحه له مهرونو ډکه شي.

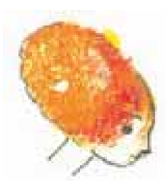

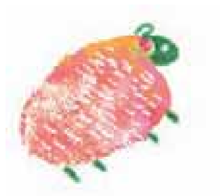

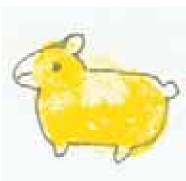

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له هغې چې رنگ وچ شي، نو بیا دگوتو نښان په غور وگورئ او د خطونو په زیاتولو سره د خپلې خوښې شکل ترې جوړ کړئ.

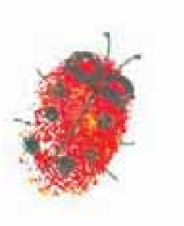
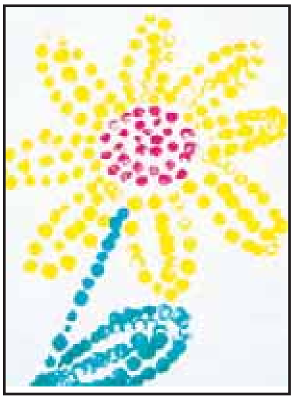
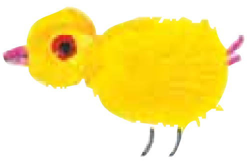

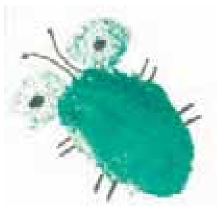

تمرین:

د نقاشۍ لپاره د خپلې خوښې موضوع انتخاب کړئ او په مختلفو رنگو نو دگوتو د چاپ لارې چارې او د خپلې خوښې موضوع نقاشي کړئ

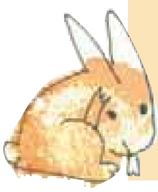

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د سیمي کُرې جوړول
ستاسې په شاوخوا کې کوم شیان کُرې ته ورته دي؟

کره یو دایروي حجم دی چې کولای شو له مختلفو موادو څخه یې جوړ کړو، لکه: د والیبال او فوټبال پنډوسکي. د میوو له ډلې څخه نارنج، مالته، کینو دا ټول کروي حجمونه دي. اوس غواړو چې له سیم، ډبل تارونو، درجې له تار او پړي څخه یوه کُره جوړه کړو. که تاسې غواړئ له سیم څخه کُره جوړه کړئ، نو پام کوئ چې د سیم د تاوولو په وخت کې ځانونه ټپي نه کړئ. لومړی سیم، تار، درجې تار او یا پړی د یوې تُشلې په اندازه گرد تاو کړئ، وروسته بیا تارونه په ډېر مهارت د هغې په شاوخوا تاو کړئ چې یوه کُره جوړه شي.

د تشلې په شان یوه وړوکي کُره له سیم یا نخ څخه

له مختلفو موادو څخه څو ډوله کُرې تکمیل شوي دي.

دکُـرې لـه جوړولـو وروسـته د هغـې پـه هکلـه فکر وکـړئ او هڅه وکـړئ چې له پورتنیو مـوادو څخه بېل بېل شـکلونه،لکه: میوه،ګل،الوتونکي او داسې نورجوړ کړئ. دکور او ټولګي په ښکلي کولو کې خپل رول و لوبوئ. په کُره باندې د نورو موادو په زیاتولو، لکه: (بڼکې، د ونې ساقه،صدف،مندکې،د میـوو پوسـتکي،کاغذ،مقوا،...) د خپلـې خوښې ابتکاري شکل جوړ کړئ او په پای کې کولای شئ هغه رنګه کړئ:

له کُرې څخه یوه ښکلې الوتونکي جوړ شوی دی

په کره کې جوړ شوی کب

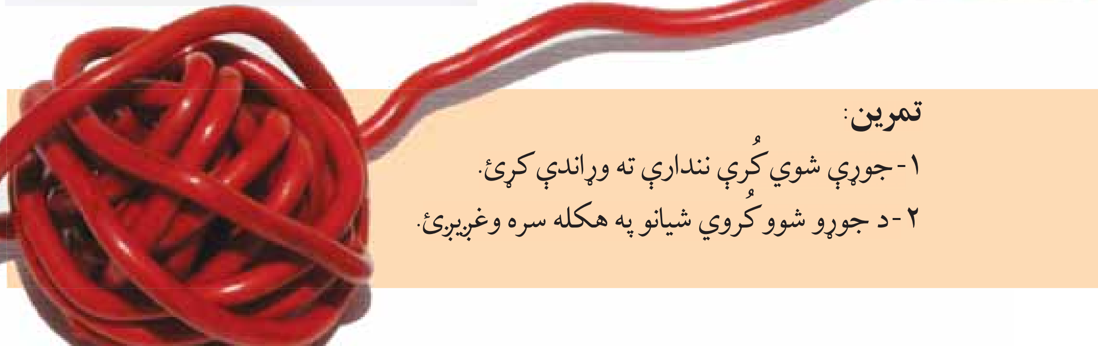

تمرین:

۱- جوړې شوي کُرې ننداري ته وړاندې کړئ.

۲- د جوړو شوو کُروي شیانو په هکله سره وغږېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٨

د ډبرې د دورې هنر

ایا پوهیږئ چې ډېر لرغوني هنري اثر کوم او په کوم ځای کې منځ ته راغلي دي؟

د تېرو په دورې پورې تړلي هنري اثار چې د بشـر په لاس د غارونو په دیوالو نقاشي شوي دي، د ډبرو په دورو پورې اړه لري. د ډبرو د لرغونو اثارو لومړنی نمونـې چې د ډبرو په دورو پورې اړه لري د فرانسـې د((لاسـکو)په غارونو او د هسـپانیې د (التامیرا)پـه غارونوکـې پیدا شـوي دي.لومړني تصویر ته پاملرنه وکړئ،څه شـی وینئ؟لطفاً هغه پوښتنې چـې ستاسـې پـه ذهن کـې پیدا شـوې ووایئ.دویـم تصویـر د ډبرو پـه منځنۍ دورې پـورې اړه لري.په دې نقاشـی کې او لـه هغې نـه په مخکـې دوره کې کوم

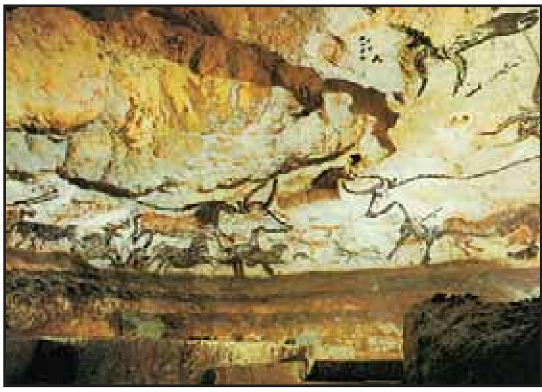

(۱ انځـور) لـه میلاد نه مخکـې د ۱۰۰۰ تر ۱۵۰۰ ق م پـه حـدودوکې د فرانسـې د لا سکا په غارونو کې انځورګري

(۲ انځور) د ډبرو په منځنی دوره کې د ایران په لرستان کې ۸۰۰ ق م په حدودو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفاوتونه وینئ؟

انسانانو په تدریجي ډول پر مختګ وکړ، په بزګرۍ او مالدارۍ یې پیل وکړ د هغوی ژوند ډیر تغییر وکړ. علوم او مختلف هنرونه یې را منځته کړل.

٤ او ۳ تصویرونوته پاملرنه وکړئ:

د ډبرې د نوې دورې هنري اثار له نورو دورو سره مقایسه کړئ:

(۲ تصویر) ته پاملرنه وکړئ د ډبرې د دورې هنري اثار د نورو دورو سر پرتله کړئ

(۳ انځور) د ډبرې د دورې انځور شوی ګیلاس چې د ایران په شوش کې پلاس راغلی دی ٤۰۰۰ ق م.

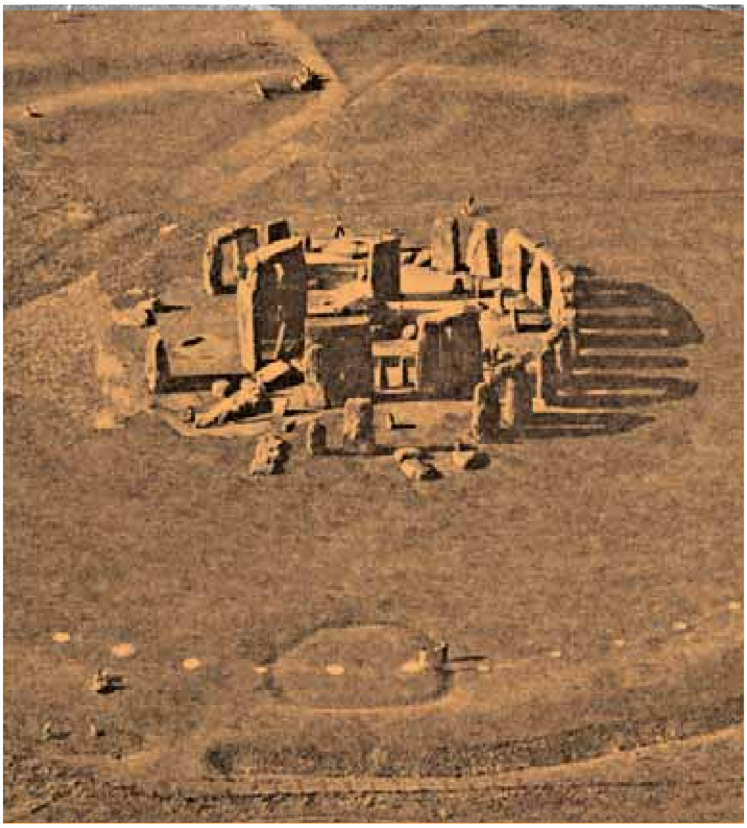

(٤ انځور) د ډبرو په نوې دوره کې د انګلستان د مالزبری په دښته کې له ډبرو ځخه جوړ شوی دی.

تمرین:

۱- ایا کله له خپلوانو سره ښکار ته تللي یاست؟

۲- د ښکار صحنه د کیسې یا تمثیل او یا د نقاشۍ په ډول وړاندې کړئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

٩

رنګ

ستاسو په فکر که رنګ نه وای څه به شوي وای؟

په طبیعت کې هر یو شکل یو رنګ لري. د بشر په لاس د جوړو شوو شیانو او هم د ټولو شیانو له پاره رنګ یو پوښ دی. ځینې رنګونه په طبیعت کې ډېر زیات دي. ۱او ۲ تصویر ته پام وکړئ. انسانانو تر اوسه ۱۶ میلیونه رنګونه جوړ کړي او د رنګه کولو لپاره یې کار ولي دي. تاسې پخوا زده کړي دي له درو اصلي رنګونو څخه (زیړ،سور او شین آسماني) بې شمېره رنګونه جوړېدلی شي. دا درې رنګه له نورو رنګو څخه نه شي جوړېدلی او بیخي خالص رنګونه دي.

(۱تصویر) د طبیعت مختلف رنګونه

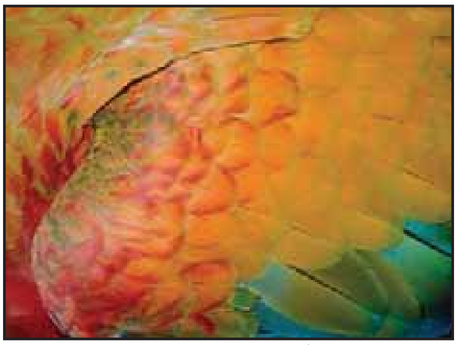

(۲تصویر) د طوطي رنګینې بڼکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو اصلي رنګونو د يو ځای يا ترکيب له امله دريم رنګ جوړيږي.

لاندې شکل ته ځير شئ:

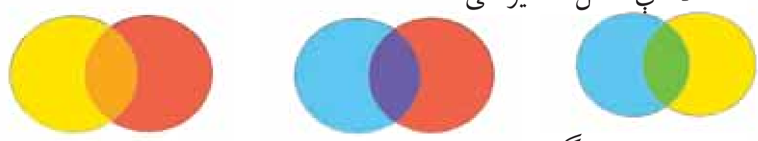

دريم تصوير و ګورئ

کيدلای شي دا هر يو رنګ له سپين رنګ سره ترکيب کړو، ترڅو شفاف او روښانه شي.

څلورم تصوير ته وګورئ.

همدارنګه کولای شو دا رنګونه له تور رنګ سره يوځای يا ترکيب کړو تر څوتت او تياره شي. رنګه مواد په دوو ډلو ويشل کيږي. زيات طبيعي رنګونه له معدني موادو څخه، لکه: (د سکرو پوډر او د لاجوردو پوډر) او دوښو رنګونه، لکه: (د پياز له پوټکي او د انارو له پوټکي) څخه جوړيږي. مصنوعي رنګونه له کيمياوي موادو څخه جوړيږي.

(۳انځور) د اصلي رنګونو ترکيب د ثانوي رنګونو د لاسته راوړلو لپاره

(٤ انځور) اصلي رنګونو ته له سپيين رنګ سره ترکيب چې روښانه رنګونه لاس ته راشي.

تمرين:

۱ -له دويمې درجې رنګونو څخه يوه نمونه جوړه کړئ!

۲ -دويمه درجه رنګونه دوه برخې کړئ ځينې يې روښانه او ځيني نورتت يا تياره کړئ

۳- دا هر يو رنګ چيرته او د کومو شيانو د رنګه کولو لپاره کاروي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

له مېوې څخه د ډک لوښي نقاشي

ستاسې په شاوخوا کې د نقاشي لپاره کومې په زړه پورې موضوعګانې شتون لري؟

بېلې بېلې مېوې د نقاشۍ لپاره ښکلې او په زړه پورې موضوعګانې دي. د کال هر فصل ګوښې ګوښې مېوې لري چې ځانګړې بڼې او خوندونه لري. د هر فصل خاصو مېوو ته ځير شئ.

(۱ تصویر) په مختلفو شکلونو او رنګونو میوې چې بېل بېل جوړ ښتونه پکې لیدل کیږي

د هغو د رنګ،شکل او جوړښت په هکله سره و غږیږئ.دکوم فصل میوې انتخابوئ؟د خپلې خوښې میوې د لوښي په د ننه کې انځور کړئ.کوښښ وکړئ چې میوې او لوښي یې لوی و باسئ او هم غالی ، میز او ... چې میوه پرې ایښې ده،هغه هم رسامي کړئ.په ډېر ځیر او غور یې رنګه کړئ.

(۲ تصویر)په مني کې کومې میوې رسیږي؟

(۳صویر) دتوتانو رنګ،شکل او جوړښت ته پاملرنه وکړئ.دا میوې په کوم فصل پورې اړه لري؟

(٤ تصویر)په کوم فصل کې مو میوې د ونو په ښاخونو کې لیدلې دي؟

تمرین:

د خپلې خوښې میوې په یوې پاڼې کاغذ کې انځور او بیایې رنګه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیـن النهرین، ایـران او لرغونـي مصـر هنرونه

ایا پوهیږئ چې زیګورات څه ته وایي؟

د بیـن النهرین هنر: د بین النهرین تمدن سـومري،اکدي،بابلي او اشـوري قومونـو د دجلـې او فـرات رودونـو پـه مینځ کې منـځ تـه راوړ. دوی له خامو خښتو څخه دعبادت لپاره لوی او څو پوړیزې ودانی جوړولې چې هغه یې د زیګورات په نامه یادولې لومړی تصویر د زیګورات یوه نمونه راښیي.

د ایران هنر: د ایران هنر له اسلام نه مخکې په دوو برخو ویشل شوی دی. لومړی برخه یې د آریایانو له دورې نه مخکې آثار د((سلیک))،((مارلیک))او((شوش)) پـه منطقو کې چې په ایـران کې واقع دي،لاس ته راغلـي دي. دویمه برخه

(۱- تصویر)زیګورات(زیګورات اور) پـه بیـن النهریـن کې ۲۱۰۰ کاله له میلاد څخه مخکې

يې د اريايانو دوره ده چې ډير مهم او ارزښتناک اثر يې ((تخت جمشيد)) دی. دويم تصوير ته پام وکړئ.

د لرغوني مصر هنر: د مصر لوی تمدن د نيل د درياب په څنډو کې مينځ ته راغلی دی. په لرغوني مصر کې ډيرمهم آثار د فرعون په مقبرو پورې تړلي ودانۍ دي په مصر کې تابوتونه او زياتې مجسمې د فرعون او د ملکو په شکل جوړې شوي دي. د مصر په قبرونو کې د ژوندانه صحنې، د غم دودونه، د جنګ صحنې، ښکار او د کرکيلې نقاشۍ شوي دي. دريم تصوير ته وګورئ.

(۲تصوير) د تخت جمشيد دورننوتو دروازه له ميلاد ن۵۰۰ کاله مخکې

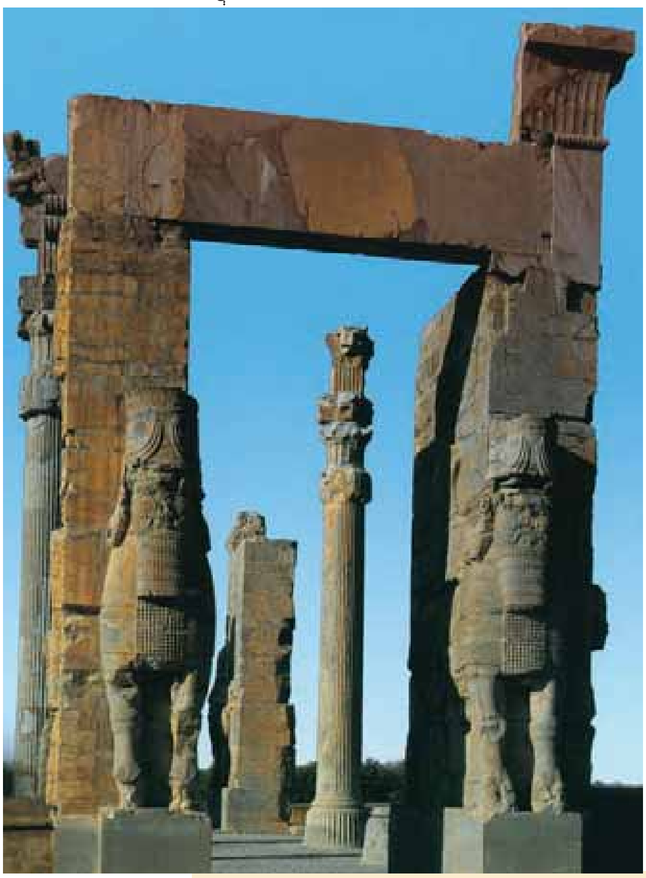

(۳تصوير) د مصر اهرامونه((دجيزه اهرامونه)) د ميلاد نه ۲۵۰۰ کاله مخکې.

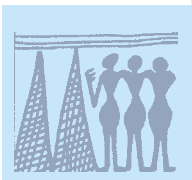

تمرين:

۱-په پخوانيو زمانو کې يې لويې ودانۍ څه ډول جوړولې؟ د هغې د جوړولو طريقې په ياد انځور کړئ!

۲- ستاسې په فکر ولې ډيرې مهمې ودانۍ په مصر کې د فرعونيانو مقبرې دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٢

له رس (مکن) ختې ښخه د حجمونو جوړول

ایا پوهیږئ چې ستاسې په شاوخوا کې کوم حجمونه شته دي؟

وګـړي له بېلو بېلو مـوادو ښخه، لکه: ختې،ګچ،لرګي،فلز،شیشـه او ....ځینې حجمونه یا ښـکلي لاسـي کارونه جوړوي. رس ختې د سـرې خاورې او اوبو له مخلوط کیدو ښخه جوړیږي. ختې یوه نرمه شکل منونکي ماده ده چې د مختلفو حجمونو د جوړولو لپاره مناسـبه ده.تاسـې هم کولای شـئ چې له جوړې شوې ختې ښخه (خو چې په لاس پورې ونه نښـلي)د خپلې خوښې حجم جوړ کړئ. کـه جوړه شـوې ختې موجوده نه وي، نو د کار له سـرته رسـولو ښخـه یوه ورځ مخکـې، د رس خـاوره له غلبېل (پرویزي) ښخه و باسـئ او لـړې او به په کې واچوئ چې د ختې شـکل غوره کړي او بیایې په سـوکونو ښه ووهئ چې ختې د

(۱تصویر) دختو اخښل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار کولو لپاره تیاره شي. وروسته بیا هغه په پلاستیکي کڅوړه کې واچوئ چې وچه نه شي. د کار د پیل لپاره لومړی د خپلې خوښې موضوع انتخاب کړئ. بیا په لاس باندې ختې ته بڼه یا شکل ورکړئ او هغه څه چې غواړئ، جوړ یې کړئ. وروسته له هغې چې ستاسې حجم جوړ شو، د پخولو لپاره یې د تودوښې په کوره کې کښیږدئ چې پوخ شي.

(۲تصویر) د ختې دایروي کول

(۳تصویر) د ختې له غونډارې څخه د حجم جوړول

(٤ تصویر)غونډارې ته بڼه ورکول

تمرین:
خپله خوښه کړې موضوع، لکه: کورنی ښاروی یا کوم بل شی له ختې څخه جوړ کړئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د خپلې خوښې د فصل نقاشي

تاسې د کال کوم فصل خوښوئ؟
ددې فصل ښکلاوې په خپلو نقاشيو کې څه ډول ښکاره کولای شئ؟

د کال هر فصل خپلې ځانګړې ښکلاوې لري.د پسرلي موسم شين والی او تازه ګي،له ګلانو او غوټيو څخه د ونو ډک ښاخونه،نرم او ملايم پسرلني بادونه، پسرلني بارانونه،د الوتونکو د ځالو جوړونه له ځانه سره لري. د نقاشۍ لپاره د پسرلي د موسم له موضوعګانو څخه ګټه اخيستلای شو. داوړي د لمر ځلېدونکې سترګه،دغنمو زرين کښتونه،ميوه لرونکي ونې، اوږدې ورځې او په اوبو کې لامبل رايادوي. د منې موسم ملايم بادونه، دونو رنګينې پاڼې،نرم بارانونه او د الوتونکو کوچيدل له ځانه سره لري. د ژمي موسم سپينې واورې،ساړه بادونه، دواورې ډکې ښکلې منظرې،په واورو کې د الوتونکو او ښارويو

۱) تصوير)پسرلنی رنګ په رنګ غوټۍ

۲) تصوير)په اوړي کې دګلو ډکې دښتې ځانګړې ښکلا لري

د پښو پلونه، د ونو لانده او تش ښاخونه، خړ بخن او بنفش آسمان زموږ په ذهن کې ژوندی کوي. د هر فصل ځانګړتیاوو ته په ډیر غور او دقت پاملرنه وکړئ او د هغوی په هکله سره وغږیږئ. هر یو فصل په کومو شکلونو او رنګونو ښوولای شئ؟

(۳ تصویر) د مني په موسم کې د ونو رنګ په رنګ پاڼې

(٤ تصویر) واوره، کنګل، سپین رنګ، ساړه، ... په ژمي کې

تمرین:

۱-تاسې د خپلې خوښې فصل انځور کړئ.
۲- د هر فصل رنګونه سره پرتله کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

درس له خټې څخه د ګوتو د فشار په طریقه د حجمونو جوړول

ایا تر اوسه مو په لاس کوم لوښی جوړ کړی دی؟

د خټین حجم د جوړیدو ډیرې ساده لارې چارې د ګوتو او فشار طریقه ده. په دې طریقې کولای شو چې بېلابېل حجمونه جوړ کړو، لکه: کاسه، غاب، پیاله او ګلان په دې طریقه تیارې شوې خټې ته باید ښه فشار ورکړ شي.

(۱- تصویر) د خمیره شوی خټې غونډاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه باید د غونډاري په بڼه جوړه شـــي او بیا هغه د لاس په ورغوي کې کښېږدئ او د بل لاس پــه ګوتو هغه ژوره کړئ. د خپل خوښ شوي شکل په څېر یې جوړ کړئ. هر څومره چې د هغې څنډې ښــکلې جوړې کړئ په هغه اندازه ښکلې کیږي. ددې لپاره چې خټه وچه نه شي، لږې اوبه ورزیاتې کړئ. له هغې وروســته چې ستاســې لوښــی جوړ شو، د مختلفو وسیلو په واسطه، لکه: (د خودکار قلم پوښ او کفلی ستن ...)فشار ورکړئ تر څو په کې ښېلابېل نقشــونه جوړ او لوښي ښکلي شي.

(۳ تصویر) دکاسي څنډو ته شکل ورکول

(۴تصویر) دکلولي ژورول

(۲تصویر) دکاسي دیوالونو ته شکل ورکول

تمرین:

۱-په خپله خوښه یوه کاسه،غاب،پیاله او یاګلان جوړ کړئ.

۲-د شتو موادو په مرسته لوښي نقاشي کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

د لرغوني هند، لرغوني چين او جاپان هنرونه

ایا تر اوسه مو د هند او لرغوني چين د هنرونو په اړه څه فکر کړی دی؟

د لرغوني هند هنر: د لرغوني هند په هنري اثارو کې د معبد ودانی، مجسمه جوړونه، په تیرې کې توږل شوی ریلیف نقشونه او نقاشی شاملې دي چې په بودایي او هندویي دینونو پورې اړه لري. د هندوانو په معبدو کې، معماري او مجسمه جوړونې سره تړلي دي او یو له بله نه شلیدونکی اړیکې لري. د بودایي دین ډیري لويې لويې نقاشی او مجسمې په هند کې شته دي. لومړی تصویر د هندوانو د هنري اثارو ښکارندويي کوي. د لرغوني چین هنر: د چین – خطاطي او نقاشي په ټوله نړۍ کې زیات شهرت لري. چينايانو د خطاطي او نقاشی لپاره له یو ډول روش او وسیلو څخه کار اخلي. هغوی د طبیعت په هکله د مختلفو موضوعګانو په اړه خپل ذهني او خیالي انځورونه

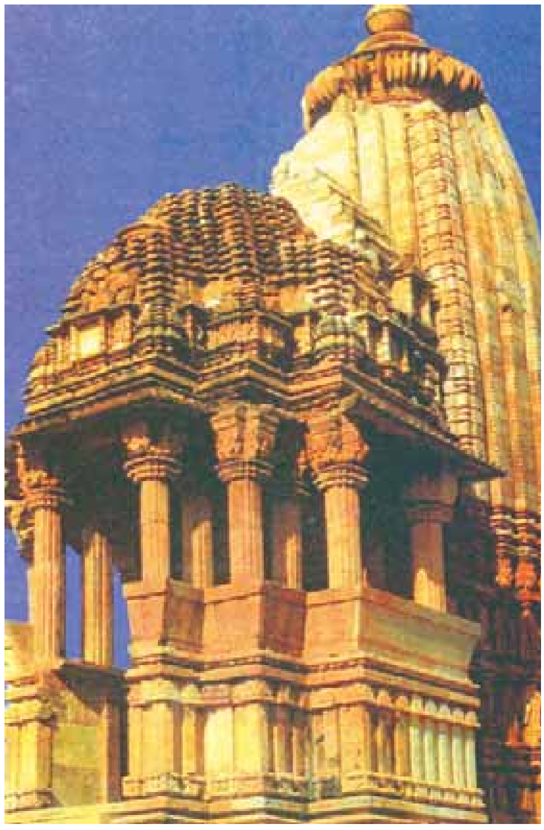

(۱تصویر)د خاجوراهو معبد(خاجوراهو)په هند کې.
د هندوانو په معبدو کې مجسمې د معماریو په دیوالو
او منارو باندې جوړېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مويک قلم او رنګ په مرسته د کاغذ پر مخ يا په وريښمو باندې انځورول. په چيني نقاشۍ کې د اشغال شوې فضا او خالي فضا تر منځ ځانګړی ارتباط او همدارنګه د ښکلا اړيکه د خط او نقاشۍ ترمنځ وجود لري. د بودايي هنرد مجسمې جوړونې او نقاشيو زياتې نمونې او په ځانګړي ډول د بودا لويې مجسمې په چين کې لاتر اوسه پرځای پاتې دي. چين د چيني لوښو په جوړولو، ښکلا او ظرافت کې نړيوال شهرت لري. د چين هنر ته په دويم تصوير کې پاملرنه وکړئ:

(۲ تصوير) د چين هنر، د نيلو فراتي ګل چې د (يون شوينګ) اثر دی او په لاس انځور شوی دی.

د جاپان هنر: د لرغوني جاپان هنر د چين له هنر څخه خپله لار موندلې ده. د طبيعت منظرې، ګلونه، الوتونکي، انسانان، د ژوندانه صحنې او جاپاني طراحي شوي داستانونه نړيوال شهرت لري. په جاپاني نقاشۍ کې رنګونه ځلند دي او طبيعت په تزئينيي ډول ښودل شوی دی. جاپانيانو د چين طوماري نقاشي د ژوندانه د صحنو د ښکاره کولو لپاره په کار وړه او طوماري نقاشۍ يې د پېښو د ښوولو لپاره په خو برخو وويشله. په دريم تصوير کې د جاپان د نقاشۍ نمونې ووينئ.

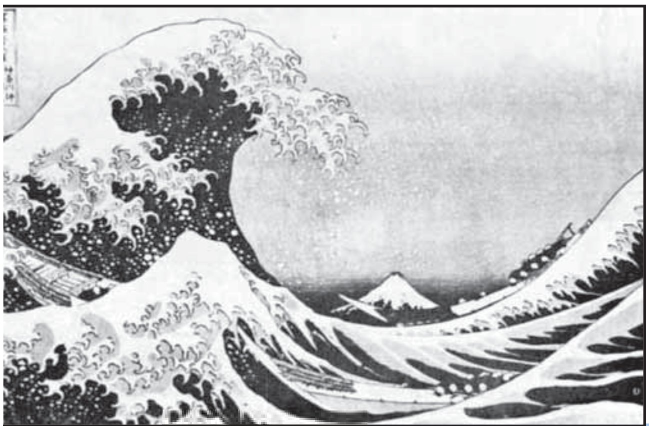

(۳ تصوير) د جاپان هنر د لوی موج په نوم ياديږي او د ((هوکوسای)) کرا وور جاپانی، د (توکوکاوای دوره ۱۹۰۰م)

تمرين:

۱- د چين، هند او جاپان په هنرونو کې کومې ځانګړتياوې وجود لري؟

۲- په يوه اخباري نازک کاغذ باندې د خپلې خوښې موضوع انځور کړئ او يو طوماري نقاشي جوړه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

جوړښت یا بافت

له رنګ پرته نور کوم شیان د سطحې په شیانو او موجوداتو کې وینئ؟

جوړښت د پدیدو ظاهري پوښښ دی چې کله یوازې د لیدنې وي او بصري ارزښت لري.لومړي تصویر ته پام وکړئ. کله په لاس وهلو هم احساسیږي او بصري لامسه یې ارزښت لري.دویم تصویر ته وګورئ.

جوړښتونه په دوو طبیعي او مصنوعي ډلو ویشل کیږي.طبیعي یې هغه دي چې په زیاته اندازه تنوع لري، لکه: د میوو پوستکي،د حیوان پوستکي، د مار پوستکي د ونو دتنې پوستکي او ....چې هر یو یې خاصې ځانګړتیاوې لري.مصنوعي یې انسانان له مختلفو موادو څخه لاس ته راوړي.

(۲- تصویر) د الوتونکي د بڼکو په لمس سربیره د بافت یوه نوې تجربه احساسوو.

(۱- تصویر) پتنګ وزرونه او بدن دی چې بصري دي او د لمس کولو په وخت کې یې ژور تیاوې نه احساس کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جوړښتونو په لیدنو درک کوو، په لمس کولو یې خپل درک بشپړو. د لومړی نمونې په لمس کولو زموږ په ذهن کوم نوی درک نه اضافه کیږي، لکه: د مرمرو د تیږو په نقاشیو لاس وهل. اما په بصري- لامسه جوړښتونو کې دلیدلو له پلوه بافت ته متوجه کیږو او هم د لمس کولو په وخت کې نوی احساس را ته پیدا کیږي، لکه: د یوه الوتونکي په بدن لاس تیرول.

(۳ تصویر) دنرمو او زیږواو بدنو ډولونه د پاڼو او تنې په لمس کولو تجربه کولای شو.

(٤ تصویر) د اناناس په میوه کې ژور والي ته پاملرنه وکړئ. لمس کول یې کوم احساس را پاروي؟

(٥ تصویر) د مرمرو د تیږو بافت چې یوازې په لیدلو درک کیږي.

تمرین:

۱- په خپل شاوخوا کې مصنوعي او طبیعي جوړښتونه پیدا او هغه لمس کړئ او د دې تجربې په هکله سره وغږیږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

د خټو د حجمونو رنګول

په کومو طریقو کولای شئ د خټو حجمونه ښکلي کړئ؟

د خټو په حجمونو باندې د نقشــونو په جوړولو رسربیره د حجمونو د ښکلا لپــاره یــوه لاره د هغې رنګه کول دي. د رنګه کولو نه مخکې باید لوښــی وچ شوی وي. په بېلو بېلو موادو، لکه: ګیاهي رنګونه (زردچوبه)، معدني رنګونه لکه (لاجورد) چې له سلیښتو سره ګډ شوي وي، پلاستیکي رنګونه او یا

(۱- تصویر) سفالی نقاشي شوی حجم

آبی رنګونه که ولرئ، خپل ختین حجمونه پرې رنګ کړئ. کولای شئ دا رنګونه په خپله خوښه ډېر رقیق (رنګ له زیاتو اوبو سره مخلوط) او یا رنګ غلیظ (رنګ له کمو اوبو سره) مخلوط کړئ. ددې لپاره چې رنګونه را ښه شي نو له رنګه کولو مخکې یې په سپین رنګ رنګه کړئ او وروسته یې د خپلې خوښې په رنګونو رنګه کړئ. کله چې رنګونه وچ شول، نو بیا وارنس پرې وموښئ، تر څو رنګونه ثابت پاتې شي او خپله ښکلا له لاسه ور نه کړي.

(۲ - تصویر) د رنګه ولو مرحله

(۳ - تصویر) د لوښي په دایروي شکل په ابي رنګو رنګه شوي دي

(٤ تصویر) دا لوښي له ښتلو څخه د کاسې منځنۍ برخې ته په ابي رنګونو رنګه شوي دي.

تمرین:

له ختو څخه په خپله خوښه یو حجم جوړ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

د لرغوني يونان او لرغوني روم هنرونه

د لرغوني يونان او روم هنرونه د نورو هيوادونو له هنرونو سره څه تو پير لري؟

د لرغوني يونان هنر: يونانيانو د ورته والي يا شــباهت د هنر لومړنۍ نمونه له طبيعت څخه په لاس راوړه. د يونان ډير مهم آثار انساني مجسمې، د معمارۍ ودانۍ، ديوالي نقاشۍ، او نقش لرونکي ګلدانونه دي. د يونان ديوالي نقاشۍ او مجسمې له منځه تللي دي. د يونان هنرمندان په نقاشۍ او مجسمه جوړولو کې د انسان د بدن په جوړولو کې له ډيرو ښکلو تناسبونو څخه استفاده کوي.

(۱- تصوير) د اکروپوليس معبد د يونان په اتن کې ٤٥٠ ق م

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

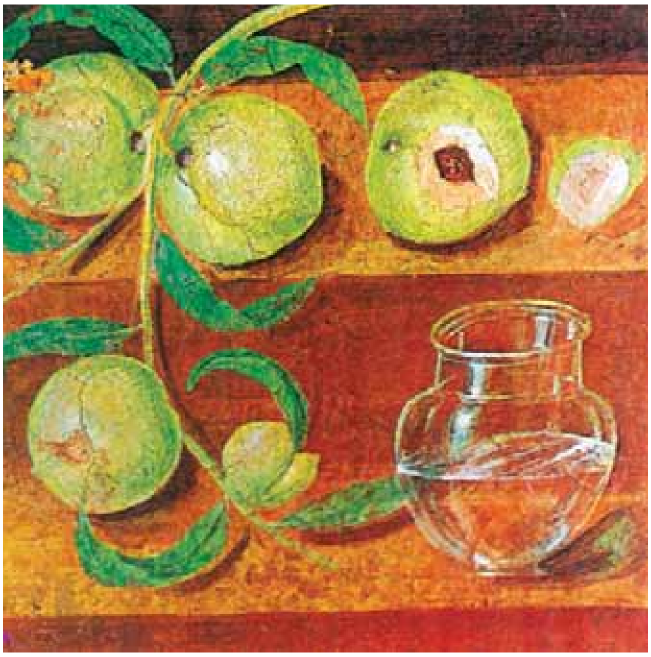

(۲ تصویر)دیوالی نقاشي په روم کې ۵۰م کال

لومـــړی تصویر د یونان د معمــاری نمونه ده.
دلرغوني روم هنر: د لرغوني روم مجســمې او نقاشـــي د یونان له هنـــري اثارو څخه کاپي شـــوي دي او د روم هنـــر د یونان له هنر څخه ریښـــې اخلي. رومیـــان د یونانیانو په شـــان له طبیعـــت نه تقلید کوي. هغـــوی په نړۍ کې د لومړی ځل لپاره په نقاشـــۍ او مجسمه کې د ورته والي یا شـــباهت هڅې کړي دي. په روم کې د لویو ودانیو جوړول پیل شول.
رومیانو په دیوالي نقاشیو او موزائیک کې (د وړو او رنګه پارچو د ځنګ په ځنګ ایښودلو څخه چې په دیوالونو، چتونو او د ځمکې په مخ لګول کیږي) د ودانیو د ښـــکلا لپاره ګټه اخیستله. ۲ او ۳ تصویرونه د لرغوني روم له هنر څخه انتخاب شوي دي.

(۳ تصویر)په موزائیک جوړ شوی دی د(نبـرد ایسـوس)رومي کاپي له یوناني موزائیک څخه د مرمر له جنس څخه تاریخ ۱۰۰ م

تمرین:
که وغواړئ خپله نقاشي د موزائیک په ډول سرته ورسوئ باید کوم کارونه تر سره کړئ؟

۱۹

د بېلو بېلو سیمي حجمونو جوړول

د کب او الوتونکي د جوړولو لپاره څه کوئ؟
تاسې تر اوسه کبان او الوتونکي لیدلي دي؟
کوم یو ډول یې جوړولای شئ؟

خپلې خوښې شوې نمونې ته په غور او دقت وګورئ او یا دهغې عکس وګورئ. د هغې شکل، اندازه، تناسب او ... خپل ذهن ته وسپارئ. وروسته د هغې په جوړولو کې د سیمي کُرې له میتود څخه ګټه واخلئ. سیم په یولس سانتي متره لرګي باندې تاو کړئ او یوه وړه سیمي کُره جوړه

(۱ تصویر)

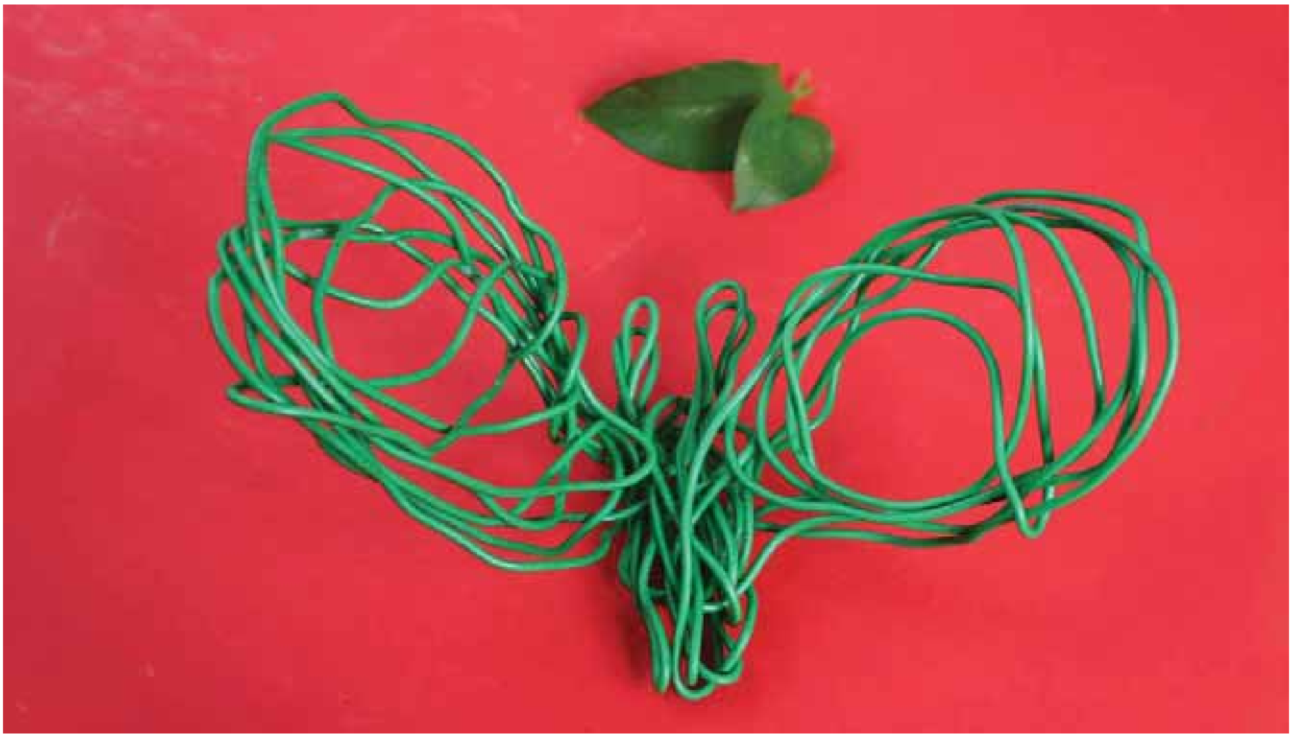

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړئ. په دقت سره هغه شکل چې ستاسې په ذهن کې دی، پرې اضافه کړئ.
ترڅو هغه شکل چې غواړئ، جوړ شي. جوړ شوی کب او یا الوتونکی په هغه وسیله بشپړ کړئ چې لرئ یې. د مثال په توګه د سترګو لپاره یې د میوو د زړي (خسته) او د وزرو د جوړیدو لپاره له طبیعي ښکلو شخه ګټه واخلئ په پای کې یا ټول لاسي کار او یا د هغه ځینې برخې رنګه کړئ.

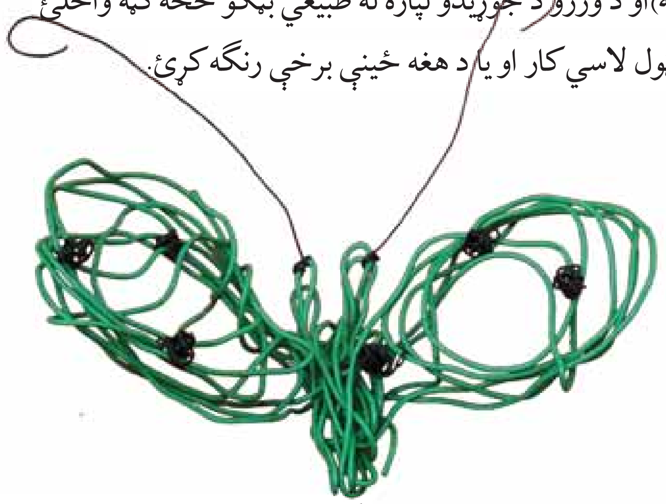

(۲ تصویر) تکمیل شوی پتنګ

(۳- تصویر)سیمي کُرې ته د کب شکل ورکړئ.

(٤ تصویر)سترګې او لکی ورسره وصل کړئ

تمرین:

۱- خپل کارونه د نورو د ننداري لپاره کښېږدئ او د هغې په هکله و غږیږئ.

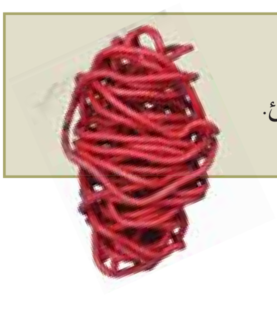

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰

دمسحیت هنر

د مسیحي هنر په هکله په څه پوهیږئ؟

د مســحیت د لومړنۍ دورې هنر: د مســحیت په پیل کــې د لرغوني روم حکومــت دا دین په رســمیت نــه پیژاند او د حضرت مســیح(ع) پیروان یې شکنجه او ازارول. دوی د ځان له ویرې عباداتونه د ځمکې لاندې کوټو(زیر زمینۍ)کــې په پټه تر ســره کــول. په دې کوټو کې د مســیحیانو د مړو قبرونه هم وو. لومړنۍ نقاشــۍ یې د همدې کوټو په دیوالونو انځور کړې وې. لومړي تصویرته وګورئ. د بیزانس هنر: د مســیحي دین له رســمي کیدو وروسته د

(۱تصویر) د مسحیت په لومړنیو وختونوکې په زیر زمینوکې انځورګري ۴۰۰ م کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

معماری هنر او د بیزانس هنر ورو،ورو را منځته شو او ۱۰۰۰ کاله یې دوام و موند. د بیزانس کلیسا وو ته یې په رنګه موزائیک ښکلاورکوله. دغو موزائیک کاریو د روم او یونان له هنري کارو څخه واټن ونیو، تر څو د مسیحي دین د هنرونو برياوې تر لاسه کړي. دویم تصویر ته وګورئ.

دګوتیک هنر: دګوتیک هنر له ایټالیې څخه پیل شو او ټولې اروپا ته و غځید. دګوتیک په دوره کې، د لویو او ډیرو لوړوکلیساوو جوړولو دود و موند چې هغه دکلیساوو د

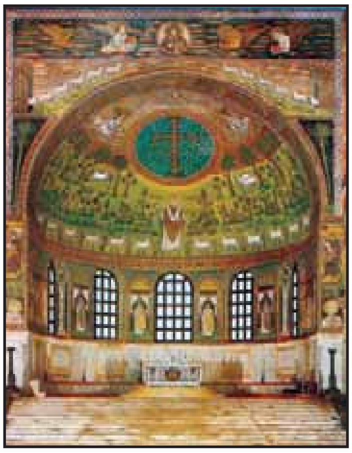

(۲ تصویر) د سانتا آپولیناره کلیسا (د کلیسا داخلي فضا ((سانتا آپولیناره)) ۵۰۰ میلادي

دیوالونود نقاشی لپاره مناسب نه وو، نو ځکه مسیحي هنرمندانو په کړکیو او رنګه ښیښو باندې خپل هنر ته ادامه ورکړه. ۳ او ٤ تصویر ته وګورئ.

(۳ تصویر) نقش شوی کړکي (دکلیسا رنګه کړکي ((شاتره)) ۱۲۰۰ میلادی)

(٤ تصویر) دګوتیک کلیسا باندنی برخه (د ایټالیا د میلان کلیسا ۱۳۸٦)

تمرین:

۱- له خپلو خپلوانو او دوستانو سره د رنګه ښیښو او دکوټې په داخلي فضا باندې دهغو د تاثیر په هکله وغږیږئ او د خبرو پایلې په څو کرښو کې ولیکئ.

۲- له کومو تمدنونو سره چې اشنا شوي یاست. د هغو د معماری نمونې سره مقایسه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱

له طبیعي موادو څخه د لاسي کار جوړول

د خپلې خوښې شکلونه په ساده طبیعي موادو جوړ کړئ.

ستاسې په چاپیریال کې کوم طبیعي مواد پیداکیږي؟ لکه د ونو ښکلي نري ښاخونه، دونو د تنو پوټکي، د ونو پاڼې، ګلپاڼې، د الوتونکو بڼکې، زیږې او وړې ډبرې، د میوو زړي ...له خپل چاپیریال څخه را ټول کړئ. خپلو را ټول شوو موادو ته په ځیر و ګورئ او فکر پرې وکړئ. وروسته وګورئ

(۱- تصویر) د طبیعي موادو راغونډول

چې د کومو شکلونو د جوړولو لپاره باید وکارول شي.د سليښتو په واسطه را ټول شوي مواد داسې سره کلک کړئ چې ستاسې د خپلې خوښې شکل ترې جوړ شي.له دغو موادو څخه چې تاسې را ټول کړي دي، څو مختلف شکلونه جوړولای شئ.

(۲- تصویر)په طبیعي موادو دیوه انسان د څیرې جوړول

(۳- تصویر)په طبیعي موادو دیو الوتونکي جوړول

(٤- تصویر)په طبیعي موادو دیوه مچ جوړول

تمرین:

۱-د طبیعي موادو له څو نمونو څخه، لکه: د ونو پاڼې، لښتې،تیږې،د بېلو بېلو زړو یا مندکو څخه دخپلې خوښې شکل جوړ کړئ.

۲- د طبیعي ډول ډول موادو له ترکیب څخه، لکه: له تیږې،زړي او پاڼو څخه په خپله خوښه یو شکل جوړ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲

د افغاني هنرمندانو پېژندل

د افغانستان د معاصر هنر بنسټ ایښودونکي څوک دي؟

پروفیسور غلام محمد میمنګي:

استاد غلام محمد میمنګي د فاریاب ولایت په یوې مشهورې کورنۍ کې په ۱۲۵۲ کال کې وزیږید. خدای (ج) هغه ته په کوچنوالي ډیر عالي هنري استعداد ورکړی و. هغه په ډیر لږ وخت کې د امیر عبدالرحمان خان او د هغه د دربارانو پام ځان ته را واړاوه او په څوارلس کلنۍ کې کابل ته راغی. نوموړی د ډیرو غښتلو نقاشانو د لارښونو له امله یو لوی هنرمند شو.

استاد په هنري برخو کې ستر خدمتونه کړي دي د هغو له جملې څخه په ۱۳۰۲ هجري کال کې یې د صنایعو ښوونځی تاسیس کړ چې تر اوسه ډیر لوی لوی هنرمندان په کې روزل شوي دي او په هنري کارونو بوخت دي. پروفیسور غلام محمد میمنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نقاشۍ،رسامۍ سربیره په موسیقۍ،معمارۍ،مهندسۍ،شعر او ادبیاتو کې یې لوی لاس درلود.له استاد څخه ډیر هنري آثار پاتې شوي دي چې د هېواد په دننه او بهر کې ساتل کیږي.دده د نقاشۍ څو اثار د افغانستان په ملي ګالري کې ساتل کیږي. استاد د ۱۳۱٤ کال د لیندۍ (قوس)په میاشت کې له دې فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې او په کابل کې خاورو ته وسپارل شو.

استاد برښنا:

مرحوم استاد عبدالغفور برښنا د افغانستان ډیر تکړه او غښتلی هنرمند و. استاد برښنا په ۱۲٦۸ کال په کابل کې وزیږید. د حبیبیې په لیسه کې یې خپل تحصیلات بشپړ کړل او د عالي هنري تحصیلاتو لپاره لویدیځ المان ته واستول شو. خپل عالي تحصیلات یې د المان د ښکلو هنرونو په اکاډمۍ کې د شپږو کالو په موده کې پای ته ورسول او بیرته وطن ته راستون شو. په هنري او فرهنګي کارو بوخت شو. برښنا په نقاشۍ کې یو وتلی هنرمند و. سربیره پر نقاشۍ په موسیقۍ، تمثیل، او د ډرامو تمثیلي تو ټو په لیکلو کې یې لوی لاس درلود. استاد برښنا د افغانستان معاصر هنر ته تر یوې کچې ولسي بڼه ورکړه. د افغانستان بیلې بیلې تاریخي صحنې او د افغانستان د خلکو کړو وړو ته یې مراجعه وکړه او د ټولنې د ټیټې طبقې معاصر هنر یې ور دننه کړ. استاد برښنا د امکان تر پولې هڅه وکړه چې ډیر سوچه افغاني رنګونه په افغاني سوچه موضوعګانو کې وکاروي،تر څو افغاني هنر د اروپایي هنر له اغېزې جلا کړي. د استاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

برښــنا اثار لرغوني تصويرونه،طبيعي منظرې،فولکلوريکې موضوعګانې او د ډېرتريتونو رســمونه ټول د خپلو خلکو د هويت ځرګندوی دي. اســتاد په ۱۳۵۲ هــ ش کال کې د۶۶ کالو په عمر له دې فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې او په کابل کې خاورو ته وسپارل شو.

استاد غوث الدين:

استاد (غوث الدين غوثي) د غلام محی الدين زوی په ۱۲۸۹ هــ ش کال يې په کابل کې ســترګې و غړولــې. ده ابتدايي تحصيلات په غزني کې سرته ورسـول. ځوان غوث الدين په ۱۳۰۹ هــ ش کال له يوی ځلوېښــت کســيزي ډلې سره د صنايعو په ښــوونځی کې د نقاشــۍ د هنر د زده کړې لپاره شــامل شــو. تــر فارغيدو وروســته په همدې ليسه کې د ښوونکی په صفت وګمارل شــو. بيا د مخابراتو په وزارت کــې د پســتي موزيم د مديــر په حيث و ټاکل شــو. په ډېرو زياتو پستي ټکټو کې دده اثار موجود دي. په قندهار کې ډېرې مهمې او تاريخي پيښــې چې ډېــر کالونه يــې دوام کړی وو،دده پــه اثارو کې ليدل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اثار شل هنري اثرونه دي چې دریالیزم او رومانتزم په سبک انځور شوي دي. استاد غوث الدین په ۱۳۶۱ هـ ش کال کې د هنرمندانو د اتحادیې رئیس و. دده اثارو په اسیا، افریقا او په مصر کې لومړۍ جایزې تر لاسه کړي دي. همدارنګه دده اثارو په هندوستان او بلغاریا کې هم جایزې ګټلي دي. د اثارو شمیر یې له (۲۰۰۰) تر (۲۵۰۰) پورې رسیږي. هغه د پوهنې وزارت د هنر نښان او رښتین نښان تر لاسه کړي دي. استاد د ۸۵ کالو په عمر په امریکا کې مړ او په هغه ځای کې خاورو ته وسپارل شو.

تمرین:
تاسې په خپلو ولایتونو کې کوم هنرمندان پیژنئ؟ د مهمو اثارو نومونه یې واخلئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان له ملي موزيم سره پېژند ګلوي

موزيم داسې ځای يا ودانۍ ده چې د هېواد تاريخي او فرهنګي اثار په کې ساتل کېږي. د هنري او تاريخي نمونو ساتل په فرهنګي لحاظ د ډېر ارزښت وړ دي. دولت د تاريخي اثارو د ساتنې لپاره موزيمونه ايجادوي. د افغانستان د ملي موزيم بنسټ په ۱۲۹۲ هـ ش کال کې د عجايب خانې په نوم کېښودل شو. په لومړنيو وختونو کې په هغه کې خطي نسخې، د قرانکريم تفسيرونه، په لاس ګنډل

شوي توکي، حربي وسيلې، بيرق او ....ساتل کېدل. دا اثار د ۱۳۰۷ او ۱۳۰۸ هـ ش کالو ځان بوږ نوونکو پېښو او بريدونو لاندې راغلل او پاتې شونې يې په ۱۳۰۸ هـ ش کال کې يوې بلې ودانۍ ته يوړل شول او د کابل د موزيم تر عنوان لاندې يې خپل مناسب فعاليت پيدا کړ. په ۱۳۳۹ هـ ش کال د يونسکو د هئيتونو په مرسته د موزيم تشکيلات د علمي معيارونو په پام کې نيولو سره اصلاح کړای شول. د کابل موزيم په ۱۳۵۲ هـ ش کال کې د افغانستان د ملي موزيم په نوم ياد شو.

په ۱۳۵۳ هـ ش کال کې د هغه الماری او ويترينونه په عالي شکل ډيزاين شول، تر څو چې اثار يې ننداريې ته کېښېښودل شي او نوي ځانګې په کې جوړې شوې، تر څو د هغې بيا جوړونه تر سره شي. پر هغې سربېره هنري اثاريې فهرست بندي هم شول. د کورنيو جګړو په پيل سره په ډېر تاسف چې ډېر کالونه يې دوام وموند، ملي موزيم مناسبه پراختيا ونه موندله.

د افغانستان په ملي موزيم کې د هېواد د بېلو بېلو سيمو ډېر زيات شمير اثار په مختلفو پيرېو پورې، لکه: د ډبرو دورې، د برونزو دورې د اوسپنې دورې پورې اړه لري، ساتل کېږي.

سربېره په دې د لومړنيو مدنيتونو يو زيات شمير اثار، لکه: کريکو باختري مدنيت کريکو- بوديک مدنيت او د ګندهارا مدنيت په دې موزيم کې ساتل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اووم ټولګي د منابعو فهرست

١- د ماشومانو او نوي ځوانانو د نقاشی د تدریس لارښود، د غلام محی الدین شبنم غزنوي اثر، ١٣٨٠ هـ ش کال

٢- د لومړنی دورې د لومړيو، دويمو او دريمو ټولګيو د هنر د تدریس لارښود. کود نمبر ٤- ٥٣ و ١٣٨٥

٣- د طراحی او نقاشی د طریقو لارښود. رویین پاکبار

٤- د تجسمي هنرونو جهاني مسلکي او حرفوي کود ٢١- ٣٥٨،١٣٨٦

٥- د تجسمي هنرونو اصول، ډاکتر محمد حسین حلیمي

٦- طرح او شکل (کلاس مقدماتی من درما هاوس)، یو هانس ابتن.

٧- سود طراحي فنی و حرفوي کود ٩٢- ٣٥٩، ١٣٨٦

٨- د ابتن د رنګ کتاب.

٩- د لاسي چاپ کارګاه ١ فنی حرفوی کود ٢٠- ٣٥٨،١٣٨٤

١٠- د هنر دایرة المعارف، رویین پاکبار.

١١- د هنر تاریخ، ارزښت، کامبریج، د تهران نشرات، تهران، ١٣٨٠

١٢- د نړی د هنر تاریخ، فنی او حرفوی کود ٤٠- ١٣٨٥ او ٧- ٤٧٠،١٣٨٦

١٣- په تاریخ کې د هنر سیر ١، د پوهنځی نه مخکې کود ٣- ٥٩٤،١٣٨٦

١٤- افغانستان (دمقالو مجموعه) ژباړونکی هوشنګ اعلم او مرتضی اسعدی

١٥- د افغانستان د تاریخ فشرده فاروق انصاری د مطالعاتو مرکز، کابل، ١٣٨٦

١٦- د افغانستان مختصر تاریخ، علامه عبدالحی حبیبی.

١٧- د خط تاریخ او دافغانستان لرغوني ليکنې. علامه عبدالحی حبیبي.

١٨- موزیم پیژندنه او د افغانستان د موزیمونو سره دیپارتمنت اتنوګرافي او لرغون پیژندنه، د کابل پوهنتون د اجتماعي علومو پوهنځی، پوهندوی محمد رسول باوري- کابل ١٣٧٥ کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library